

אברהם-חיים
גרינולד

1957-1982

**אלבום זה מוקדש לזכרו של רב
טוראי אברהם-חיים (אבי) גרינולד
בן 25 היה בנופלו
אשר נפל במלחמת שלום הגליל**

**9.5.1957-10.6.1982
נולד ביום ח' באייר תשי"ז
נפל ביום י"ט בסיוון תשמ"ב**

ילדות ונערות:

בן לאה ינטה ואליעזר, אברהם נולד בירושלים
ביום ח' באייר תשי"ז (9.5.1957)
אביו אליעזר ניצול שואה אשר עלה מצ'כיה
לארץ.

כשהיה בגיל חמש נסע אברהם (אבי) עם
הוריו לארצות-הברית לשליחות מטעם
הסוכנות היהודית.

שם מינו את אביו כמנהל מחלקת העלייה של
הסוכנות היהודית.

לאחר ארבע שנים שבהם שהה בארצות-

הברית החל את לימודיו בבית-הספר היסודי
"עץ חיים" והצטרף לתנועת בני-עקיבא.

כששב לירושלים למד בבית-הספר היסודי
על-שם הרב עוזיאל. אבי היה מצטיין בלימודיו
והמשיך את חברותו בתנועת בני-עקיבא.

המנון תנועת בני עקיבא

מילים: הרב משה-צבי נריה לחן:
מ.פרלמן

יד אחים לכם שלוחה, הנוער
החביב
על דגלנו כולכם, חנו מסביב
יזהיר לכם כוכב תורה
דרככם סוגה בעבודה
בלב אמיץ ובעזרת ה', עלה נעלה!
קדימה בני-עקיבא, הידד במעלה!

מולדת זו, ארץ אבות, ארצינו
הקדושה
מידי אביר-יעקב לנו מורשה
ראשינו בעמקי תורתה
כפינו ברגבי אדמתה
בלב אמיץ ובעזרת ה', עלה נעלה!
קדימה בני-עקיבא, הידד במעלה!

כשהיה בן 13 התייתם מאמו. אביו התחתן שנית. אברהם עבר ללמוד בבית-הספר התיכון "נתיב מאיר" והצטיין בלימודיו החילוניים והתורניים כאחד. במוסד זה עוצבה אישיותו. אבי רכש ידידים שהעריכו את אישיותו והיה מקובל על מוריו ועל חבריו. בתקופה זו העמיק את פעילותו בבני-עקיבא והדריך בני-נוער ברמת-אשכול.

בשנת תשל"ה סיים את לימודיו התיכוניים והצטרף לישיבת-ההסדר בקרית-ארבע.

ישיבת בני עקיבא "נתיב מאיר" מחנכת את תלמידיה למנהיגות והובלה חברתית, ערכית, דתית, ציונית ומדעית.

הישיבה רואה את החינוך האישי שזור יחד עם פיתוח האחריות הלאומית בעת צמיחת גאולתנו כמהלך שלם אחד, אשר אנו צועדים בו יחד באמונה. החינוך בישיבה בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה מבוסס על שלושה תחומים, "יראת שמיים", "מצוינות" ו"שמחת חיים".

"יראת שמיים" - לימודי הקודש בישיבה מורכבים מלימודי סדר ובית מדרש בדיבוק חברים ובהתאמות מכוונות מקבוצות קטנות המלוות באברכים מסייעים, ובכיתת עיון ששואפת להקניית רמת הלימוד הנלמדת בישיבות גבוהות. בנוסף יש מערכת נרחבת של שיעורי אמונה ומחשבה תוך שימת דגש על בירור דרכנו התורנית והציונית. וכן קיימים גם תחומי רשות.

"מצוינות" - בתחום הלימודים הכללים שואפת הישיבה להביא את התלמידים להישגים ולמיצוי אישי. לימודי הבגרות בישיבה מעמידים רף דרישות גבוהה לצד הדרך החינוכית – ערכית המלווה אותנו מראשית ימי הישיבה, אנו מתפתחים ומתחדשים ונמצאים בחזית עולם המדע, הרפואה והטכנולוגיה, שילוב נכון ומדויק מבטיח בניין אישיותי, תורני וערכי.

"שמחת חיים" – החינוך החברתי מהווה מקום לפרוש בפני התלמידים את הערכים החברתיים המעשירים תוך ניצול שעות הפנאי וניהולם בדרך המטיבה עם חינוכו של הנער.

השירות
הצבאי:

בשנת תשל"ה סיים את לימודיו
התיכונים והצטרף לישיבת-ההסדר
בקרית-ארבע. במסגרת זו התגייס
לצה"ל ושירת בחיל-השריון, כשהוא
מחלק את זמנו בין הטירונות בצה"ל,
הלימודים בישיבה והביקורים הקצרים
בביתו בירושלים. אבי התכתב
בקביעות עם אביו, ובאחד ממכתביו,
לקראת ראש-השנה, עשה עם עצמו
חשבון-נפש: "עד כמה שאני זוכר את
החודש בו ביליתי בצבא לא
השתמטתי משום תפקיד. לפעמים
היה קשה לי מאוד וחשבתי שאני
נשבר, ובכל זאת המשכתי".
ביום 23.7.1975 התגייס במסגרת
ישיבת ההסדר. הוא עבר שורה של
קורסים, ביניהם קורס נהגי טנקים.
עלה לדרגת רב"ט, ואחרי ארבע שנות
שירות השתחרר מן הצבא. בתעודת
השחרור שלו ציין מפקדו: "חייל
מעולה ומסור, נהג טנק מעולה".
עם פרוץ מלחמת שלום הגליל, ביום
6.6.1982, גויס לשירות מילואים ועלה
עם יחידתו לחזית בלבנון.

חיל השריון נחשב לגורם המכריע בשדה הקרב.
השריונרים יודעים כי במקום בו יעצרו זחלי
הטנקים, שם ייקבע הגבול.
החיל מציע מגוון רחב של תפקידים למלש"ב -
בין אם בתוך הטנק (טען, תותחן או נהג) וגם
אופציה לשרת כחייל חי"ר - בפלוגות המסייעות
או בפלס"רים המפורסמים של חיל השריון.
התפקיד משלב עבודה עם מערכות טכנולוגיה
חדישות בתוך הטנק עם שיפור התנאים בבסיס
ההכשרות. החיל לוקח חלק מרכזי בכל קרב
במורשת מדינת ישראל ובעל מורשת ענפה
ומכובדת. גיוס ושירות בחיל מהווה המשכיות
לדור ארוך ומשמעותי של שריונרים ושל טנקים
שקבעו את גבולותיה של המדינה.
הצלחתו של החיל בביצוע משימותיו המורכבות
מותנית באיכות האנשים המשרתים בו. הם
מהווים את ליבו של החיל והכוח המניע אותו.
השריונרים פועלים במסירות, מתוך תחושת
שליחות ותרומה לביטחונה של מדינת ישראל.
לוחמי השריון מביאים לידי ביטוי את
כישרונותיהם וכישוריהם, את עוז רוחם ודבקותם
במטרה ואת ערכיהם האישיים, וכל זאת
בצניעות ובנאמנות.

בחיל פועלות כיום ארבע חטיבות סדירות
חטיבה 7 - החטיבה המיתולוגית של חיל
השריון, כפופה לפיקוד צפון ובה פועלים טנקי
מרכבה סימן 4.

חטיבה 188 - כפופה לפיקוד צפון, ובה פועלים
בעיקר טנקי מרכבה סימן 3
חטיבה 401 - החטיבה בעלת הטכנולוגיה
המתקדמת בחיל, פועלת בעיקר בשטחי איו"ש
ומורכבת ברובה מטנקי מרכבה סימן 4.

חטיבה 460 - בסיס הכשרת השריונרים
בשיזפון, בחירום הופכת להיות חטיבה לוחמת.
בסוף שמונת חודשי ההכשרה מקבלים את
סיכת השריונר, המכונה "צפרגול". השריונרים
מתפזרים בין שתי הפלוגות המבצעיות
למחזורים בני ארבעה חודשים של אימונים
ופעילות מבצעית, כאשר המצטיינים יוצאים
לקורס מט"קים (מפקדי טנקים) בשיזפון. שם
למשך ארבעה חודשים יוכשרו במקצועות הטנק
השונים, וכמובן – בתפקיד המפקד. למעשה
טירון בחיל השריון מסוגל להפוך למפקד טנק
בתוך שנה.

בכדי להתמייין לחיל שריון נדרש פרופיל צבאי
של 72-97, בכדי להגיע לפלוגות המסייעות
נדרש פרופיל צבאי של 97.

בעקבי הדרך
להקת גייסות השריון
מילים: שוש פלדי
לחן: יאיר רוזנבלום

החולות שהיו אז עדים
כבר חלפו ועברו נודדים
ומהדיונות הנדלקות
צרובים רק עפעפינו

משמחת שבת צוות גם יחד
מיום גשם ורוח צורב
מן האש העשן האבק
מפיסות הבית בלב
ועולה וצומחת רעות גדולה
של אדם ואדם
של אדם ומכונה
וחורקים שריוני הפלדה בזכותם
שיניהם בעקבי הדרך

במרחב הגדול הפתוח
ממרומי רמות הבזלת
שם חורקים שריוני הפלדה
שיניהם בעקבי הדרך

ומביט הטנקיסט ממקומו
וזוכר את האור והצל
וחש כי הוא חוטר לגזע
של חיל יצוק מברזל

משמחת שבת צוות גם יחד
מיום גשם ורוח צורב
מן האש העשן האבק
מפיסות הבית בלב
ועולה וצומחת רעות גדולה
של אדם ואדם
של אדם ומכונה
וחורקים שריוני הפלדה בזכותם
שיניהם בעקבי הדרך

משמחת שבת צוות גם יחד
מיום גשם ורוח צורב
מן האש העשן האבק
מפיסות הבית בלב
ועולה וצומחת רעות גדולה
של אדם ואדם
של אדם ומכונה
וחורקים שריוני הפלדה בזכותם
שיניהם בעקבי הדרך

והטנקים למלוא כל העין
אז שוטפים בפריסה רחבה
בהתמד עקשני וחזק
כמו נוצקה בהם איזו גאווה

A close-up photograph of a bougainvillea plant. The image features several clusters of bright pink and red bracts, which are the colorful parts of the plant. The background is a warm, golden-yellow color, suggesting a sunset or sunrise. The lighting is soft and directional, creating strong shadows and highlights on the bracts. The overall mood is warm and vibrant.

סיפור הנפילה:

עם פרוץ מלחמת שלום הגליל, ביום
6.6.1982, גויס לשירות מילואים ועלה עם
יחידתו לחזית בלבנון.

הוא שימש כנהג טנק של המ"פ. ביום י"ט
בסיוון תשמ"ב (10.6.1982), כשיחידתו
התקדמה בגזרת אגם קרעון, נפגע אחד
הטנקים. אבי חש לחלץ נפגעים, אך נפגע
בעצמו וימים אחדים נחשב לנעדר, עד
שנמצאה גופתו. ביום ל' בסיוון תשמ"ב
(21.6.1982) הובא אבי למנוחות בבית-
הקברות בגבעת-שאול בירושלים, סמוך
לקבר אמו. הוא השאיר אחריו אישה, אב,
אם מאמצת, שני אחים ושלוש אחיות.
לאחר נופלו נולד בנו אביחי עקיבא.
שר הבטחון אריאל שרון כתב להוריו אחרי
נפילתו: "אבי היה לוחם אמיץ, נהג טנק
מעולה, חבר אוהב ומסור".
מפקדו סיפר עליו: "הוא הצטיין בתפקידו
וביצע את המוטל עליו הן באימונים והן
בקרב בצורה מקצועית ומהימנה".

מקום מנוחתו:

מקום מנוחתו בית העלמין האזרחי גבעת שאול-הר המנוחות
אזור: לז קהילת י"ם (דרך 4) בדרגות
למטה חלקה: א טרסה שנייה ימינה
שורה: 4 קבר: 9.

ביום ל' בסיוון תשמ"ב (21.6.1982)
הובא אבי למנוחות בבית-הקברות
בגבעת-שאול בירושלים, סמוך לקבר אמו

אשתו לביאה פז:

הייתי בתחילת הריון ראשון שעבדנו עליו כל כך קשה ע"י טיפולים. חיכינו להריון הזה שנה וחצי. לפתע פרצה מלחמת שלום הגליל. אבי נהרג ב-10 ביוני 1982. הטנק שבו נהג קיבל פגיעה ישירה ועלה באש. החבר'ה שהיו למעלה קפצו החוצה, אבי היה למטה ונלכד בפנים. רק עשרה ימים לאחר מכן הודיעו לי שהוא נהרג כיוון שהיו צריכים לסיים את כל הבירורים ולוודא במאה אחוז שזה הוא.

"בינתיים התחילה חרושת שמועות. כל פעם מישהו אמר משהו אחר, ובאחד הימים היה טלפון שצלצל ואמרו שראו אותו ושאני לא צריכה לדאוג. אחרי שבוע הגיעו מקצין העיר על הבוקר, ודפקו בדלת. אני זוכרת את עצמי עומדת ומגהצת בגדים. הם אמרו שאבי נעדר ושהם עדיין לא יכולים להגיד לי שום דבר סופי, אבל אנשים שהיו שם בשטח אמרו שהם יודעים שהוא נהרג. חיכינו כמה ימים כדי לשמוע מה ההחלטה, עד שהודיעו סופית שיש מחר הלוויה".

"זה היה נורא. גם למשפחה שלו. הוא היה הבן הבכור לאבא שהתאלמן מאשתו, ניצול שואה, וגם לי. סוף-סוף אני בהריון ואנחנו עומדים לצאת לשליחות בקריית שמונה, סוף-סוף מתחילים לזוז לאנשהו כי חיכינו הרבה זמן. בעצם העולם נחרב כי אין לאן להמשיך"

"הייתה לנו קהילה מאוד תומכת במבשרת. אבי מאוד אהב לשיר, בכל מוצ"ש היו מגיעים אלינו חברים עם גיטרה, ושרים את כל השירים שהוא אהב. בזכות זה הבן שלו הפך להיות זמר, כי עוד כשהוא היה בבטן היו באים לפה, שרים ומנגנים אצלי בבית. הוא נולד שלושת רבעי שנה אחרי שאבא שלו נהרג. קראתי לו אביחי על שם אביו, אברהם חיים, וגם במשמעות של אבי-חי זה ילד שגדל בצל אביו ובצל שמו של אביו, ונושא על כתפיו את זכרו. התמונה של אבי תמיד הייתה שם בבית, ואביחי יודע בדיוק מי הוא, מה הוא ומאיפה הוא הגיע.

כשאביחי היה בן שנתיים התחתנתי בשנית עם בעלי, יעקב פז. כמה מהחברים ששרו וניגנו במוצאי שבת הכירו אותו והם הציעו לי והציעו לו. הוא לא נבהל לקבל אישה עם ילד, ועמד בזה בגבורה רבה לאורך כל הדרך.

הוא מאוד נוכח. יעקב קיבל את אביחי כבן לכל דבר, ואבי הוא אחת הדמויות שמסתובבות בתוך הבית. הוא חלק מהמשפחה.

גם אשתו של אביחי קרויה על שם אבי, מאחר שהיא בתו של חבר מאוד טוב שלו שקרא לה אביטל לזכרו. אביטל הייתה מגיעה לאזכרות במשך השנים, ומאחר שאנחנו דוסיים לא היה קשר בינה לבין אביחי, אבל בגיל מסוים היא אמרה לאמא שלה 'אולי אני אכיר את אביחי?'. אמא שלה סיפרה לי את זה, ואמרתי לה שכשאביחי יהיה מעוניין להקים משפחה, אציע לו. ברגע שזה נהיה רלוונטי סיפרתי לאביחי על ההצעה שמחכה לו, ובפעם הבאה שהיא הגיעה לאזכרה הוא הסתכל עליה ואמר 'יאללה, אני הולך על זה'. הם התחתנו ויש להם שישה ילדים, שהם גם הנכדים של אבי, וששני ההורים שלהם קרויים על שם אבי"

הבן אביחי פז גרינוולד
נולד ב-ח' סיוון תשמ"ב, והיה יתום מאב
מנשימתו הראשונה.

אביחי פז גרינוולד, שנקרא על שם האב
שמעולם לא זכה להכיר – לא מכיר מציאות
אחרת, ושנים ארוכות לא עסק בשכול לעומקו.
אמו נישאה בשנית כשהיה תינוק בן שנה וחצי,
ואביחי גדל עם שישה אחים ואחיות, ועם שני
שמות משפחה: פז - של אביו המאמץ, וגרינוולד
- של אביו מולידו.

"מגיל צעיר הלכתי לכל העצרות, ושמעתי
סיפורים הייתי מחובר מאוד למשפחה של אבי"
אך מצד שני, יש לי אבא שגידל אותי, והוא
מבחינתי אבא לכל דבר. למעשה, גדלתי
במשפחה רגילה. לא הרגשתי יתום בשום שלב
בחיים".

אלא שבשלב מסוים – ודווקא מאוחר, במה
שנראה היה כשיא האושר – החל השכול לגבות
את מחיר הכאב והגעגוע. "אחרי נישואיי
התחלתי להתלבט בשאלות של מקצוע ויצירה",
הוא מספר, "ובכל זה גיליתי פתאום את החסר
של אבא שלי; של יד מכוונת שתעזור ותיתן לי
שורשים וכיוון. לפתע התחלתי להרגיש את
הגעגוע לאבי. זה גם קשור לעובדה שלמדתי
באותה התקופה טיפול במוזיקה, והגעתי לבדוק
את הסיפור הלא פתור הזה עם עצמי".

מתוך אותו געגוע מתעורר, כתב אביחי את השיר "שנים" – שיר געגועים לאביו.
"בכתיבה של השיר הזה היה איזשהו ניסיון ליצור קשר וחיבור עם האבא שלא הכרתי, לצד תרפיה והתמודדות. אמנם לא פגשתי את אבא שלי והוא לא גידל אותי, אבל אין לי ספק שהוא השפיע על חיי, והוא שלח לי את האישה שאיתי"

כשהוא אומר זאת, פז גרינוולד מתכוון לאשתו - אביטל, שאף היא קרויה על שם אביו. חמיו היה חברו הקרוב של אבי גרינוולד ("אבא שלי ממש חיתן את אבא שלה. הוא ניהל את החופה שלו"). אך כאשר קרא לבתו על שמו, לא שיער כי יום יבוא ואביטל תינשא לאביחי.

לאביחי ואביטל ארבעה ילדים. "החיים שלנו הם הנצחה, בהרבה בחירות שעשיתי בחיים, הרגשתי את ההכוונה של אבא שלי. כשהתלבטתי אם להוציא את השיר המאוד אישי, חושפני וכאוב הזה, ראיתי מתגובות של אנשים שזה מאד מחזק אותם, ונותן להם תקווה וכוח. ולכן החלטתי ללכת עם זה".

**שנים
מילים ולחן: אביחי פז גרינוולד**

**שנים שלא הרגשתי שקשה לי בלעדיך
לא באמת ידעתי מה עשית בחייך
חשבתי שאני ילד רגיל כמו כולם
שבעבר שלו יש חור שנעלם**

**פתאום גיליתי שאתה מאוד חסר
אני לא יודע מה אתה אומר
אף פעם לא דיברת איתי
אף פעם לא מציאותי**

**אז איפה אתה עכשיו
למה לא בא אלי
אני צריך ממך עצה ועידוד
כיוון בחיי**

**איפה אתה עכשיו אולי אתה מעלי
אולי תשמע את קולי
אולי תרגיש את געגועי**

**התבגרתי ויש לי משפחה
אני בטוח זה ממלא אותך שימחה
והיום מחפש שורשים
שיחזקו ברגעים הקשים**

**חושב אם אני אבא טוב בעיניך
מה לספר לילדי אודותיך**

לקבל אותך מחדש בתוכי אותך אני חש

דרכי הנצחה:

**אנדרטה לחללי חטיבה 943 במבצע שלום הגליל ובתעסוקה מבצעית
מעלות-תרשיחא
על האנדרטה**

**חטיבה 943 שחר היא חטיבת שריון מילואים שהוקמה בשנת 1978.
באנדרטה מונצחים נופלי החטיבה במבצע שלום הגליל (מלחמת
לבנון, 1982 - 1985), אז לחמה החטיבה בגזרה המזרחית של לבנון,
ובכל מערכות ישראל.**

**האנדרטה ברחבה מגודרת בצל עצים בחצר קריית החינוך. בסמוך
גינות נוי ופינות ישיבה.**

**בלב הרחבה סלע גדול ועגול שבראשו פסוק מקינת דוד:
"מנשרים קלו מאריות גברו". בצד ימין של הסלע לוח ובו שמות
הנופלים, בצד שמאל סמלי צה"ל והיחידה ובתחתית הסלע לוח
ובו פרטי ההנצחה והמילים: "זכרם לא ימוש מקרבנו לעולם".
בצד הרחבה לוח מלבני ובו מפה ותיאור מהלכי קרבות היחידה
בלבנון בראשית מבצע של"ג, יוני 1982.
הקמת האנדרטה
ההנצחה ביוזמת אנשי המדרשה. בוצעה בתשמ"ג (1983) ע"י
דהאן.**

חיל השריון הישראלי החל את דרכו במאי 1948, מלחמת העצמאות, עם הקמת חטיבה 8 בפיקודו של יצחק שדה. עד אז פעל בהגנה שירות המשוריינים - שמ"ש. בהתקפת השריון הראשונה כבש גדוד 82 את שדה התעופה לוד. בהמשך המלחמה הוקמה חטיבה 7, חטיבה משורינית שפעלה בלטרון (מבצע בן נון), השתתפה בפריצת דרך בורמה לירושלים הנצורה והשתתפה בקרבות בגליל ובנגב עד תום המלחמה. במחצית שנות החמישים הוקם חיל השריון על בסיס חטיבה 7. מאז נוטל חיל השריון חלק עיקרי בקרבות היבשה בכל מערכות ישראל, והיה לגורם מכריע בהשגת ניצחון מול צבאות ערב. במצודה בלטרון שכנה נקודת משטרה בריטית שעברה לידי הערבים במלחמת העצמאות. חיל השריון השתתף אז בהתקפות על המקום שלא צלחו. במלחמת ששת הימים, יוני 1967, נכבש השטח על ידי ישראל ולימים הוחלט להקים כאן את מוזיאון השריון.

במסגרת המוזיאון הוקם כותל השמות, בו מונצחים חללי חיל השריון בכל מערכות ישראל. במצודת לטרון הוקם מוזיאון לתולדות השריון, הכולל בין היתר: אוסף טנקים ורק"מ; דגמי משוריינים עתיקים; חדר מסלול בחיל השריון הישראלי; חדר מורשת קרב; מוזיאון הלוחם היהודי; ספרייה ואמפיתיאטרון. ברחבה המרכזית באתר הוקם כותל השמות, כחלק ממכלול ההנצחה באתר הכולל את שער הגבורה, מגדל הדמעות, מעמד היזכור היומי וגלעד תולדות החיים. זהו קיר ארוך המורכב מלוחות מתכת שבהם חרוטים שמות הנופלים לפי תקופות. במרכז הלוח הימני סמל השריון, בראש הלוח פרטי ההנצחה ובתחתיתו נכתב: "גבורתכם לנו שריון, רעותנו לכם נצח". ההנצחה ביוזמת עמותת "יד לשריון", שהקימו ותיקי החיל, ובשיתוף חיל השריון והיחידה להנצחת החייל במשרד הביטחון. ראשיתה בתשמ"ג (1983).

**באנדרטה מונצחים בני שכונות הקטמונים בדרום ירושלים
(גונן א' וכו', מדרום-מערב לקטמון הישנה), שנפלו בכל
מערכות ישראל
האנדרטה ברחבה מרוצפת, תחומה על ידי שתי גינות צנועות.
במרכז הרחבה ניצב מבנה פיסולי דמוי פירמידה המחופה
לוחות שיש אפור, ובמרכזם חלל משולש. הפירמידה צומחת
מתוך בסיס יצוק בטון בצורת משולש, ושניהם יחדיו יוצרים
מעין צורת מגן דוד.**

צורה פיסולית בסיסית זו מסמלת כוח, הנובע משיתוף ותמיכה ומתבטא בשלוש הצלעות התומכות זו בזו והמהוות מבנה שלם: אם תרחיק אחת מהן - יקרוס המבנה. בכל אחת מצלעות הפירמידה פתח משולש, מעין חלון, ומתוכו בוקע אורו של נר תמיד - נר זיכרון וגם תקווה. אחרי הפירמידה, בקצה הרחבה, ניצב קיר זיכרון מגרניט כהה ועליו שמותיהם של בני השכונות שנפלו ופסוק מקינת דוד: "הצבי ישראל, על במותיך חלל איך נפלו גיבורים" (שמואל ב', א' י"ט).
האנדרטה הוקמה ע"י דוד מזח, נחנכה בכ"ה באלול תשמ"ט (25.9.1989).

כאן מונצחים שמונה עשר נופלים שהיו חניכים ומדריכים בקורס קציני שריון 1971. כולם נפלו במלחמת יום הכיפורים, תשרי תשל"ד (אוקטובר 1973).

קיר הזיכרון בקפיטריה של בית החייל. על הקיר, לצד לוח הזיכרון, שני דגמי טנקים הניצבים בראש מסלעות ופונים זה אל זה. משמאל לטנקים לוח זיכרון שחור ובו פרטי ההנצחה, שמות הנופלים ומקומות מגוריהם.

ההנצחה ביוזמת משפחות הנופלים והאגודה למען החייל. בוצעה בשנת 1979 וחודשה ב-1995.

ארגון "יד לבנים" החל מרעיון שהובא במכתבה של אם שכולה למערכות העיתוננים בתום מלחמת העצמאות, והתפתח למוסד ארצי המייצג את המשפחות השכולות ונתמך על ידי משרד הביטחון, העיריות והמועצות המקומיות. הארגון מפעיל כ-70 מרכזים ושלוחות במרבית ערי ישראל. בכל מרכז יש חדר זיכרון שבו מונצחים חללי אותו יישוב, ומתקיימות פעילויות חינוכיות ותרבותיות שונות להנצחת החללים. במרכז בירושלים מונצחים החללים בני העיר וכן מי שבאו להגנתה ונהרגו ברחובותיה ושעריה, בכל מערכות ישראל מאז 1914.

האתר עוצב כולו דמוי פירמידות, כמבני זיכרון עתיקים. הוא תוכנן כסלע הנחפר מתוך ההר ולכן המבנה כולו עשוי מאותה אבן, מה שמבטא אחדות והמשכיות. דרך אוהלי אבן נכנסים לחצר הראשונה של האתר, שם יש ספסל אבן ועץ זית. שני אוהלי אבן נוספים מובילים לרחבת הטקסים, בה נמצאת אנדרטה הבנויה מצינורות פליז בתוך בריכת מים. מהרחבה נשקף נוף של ירושלים. בקצה הרחבה הכניסה הראשית לאוהל יזכור הבנוי כפירמידה, בו חקוקים שמות כל הנופלים באלומיניום מוזהב על גבי לוחות פליז. על לוח פסוק לזכר הנופלים: "תהיה נפשם צרורה בצרור החיים עם נשמות מגיניה בכל הדורות". בחלקה הפנימי של הפירמידה נר התמיד עשוי פליז, ופסל מזכוכית. מאולם הזיכרון יורדות מדרגות לקומת הקרקע, בה יש תצוגת תמיד של חללי חטיבת פלמ"ח-הראל וכן תיקי כל הנופלים.

האתר הוקם ומתוחזק ע"י אנשי בית יד לבנים ועיריית ירושלים. תוכנן ע"י האדריכל דוד רזניק.

**חורש לזכר עולים מצפון אמריקה שנפלו במערכות ישראל
כביש בית שמש - שער הגיא (פארק רבין)
על האנדרטה**

**כאן מונצחים הנופלים בכל מערכות ישראל שהגיעו לארץ מצפון
אמריקה, ביניהם עולים חדשים ובני משפחותיהם שהם חללי צה"ל
וחללי פעולות איבה.**

**החורש הוא חלק מפארק רבין הנמשך מכאן מזרחה. בכניסה אליו
- AACI מסלעה ובחזיתה חומת אבן נמוכה. במרכז החומה סמל
התאחדות עולי אמריקה וקנדה בישראל. מעבר לחומה יש רחבה ובה
עץ ברוש בודד, ובשולי הרחבה ניצב קיר אבן גבוה וארוך של מרגלותיו
גל אבנים. לאורך מרכז הקיר שורת לוחות שיש: בלוח השמאלי פרטי
ההנצחה בעברית, בלוח הימני פרטי ההנצחה באנגלית, בלוחות
שביניהם שמות הנופלים בעברית ובאנגלית לפי שנות הנפילה. על
חלק מן הלוחות תמונות נוף ופסוקי תנ"ך, ביניהם: "וישבו איש תחת
גפנו ותחת תאנתו ואין מחריד" (מיכה ד', ד'); "תחת הנעצוץ יעלה
ברוש, תחת הסרפד יעלה הדס, והיה לה' לשם לאות עולם לא ייכרת"
(ישעיהו נ"ה, י"ג).**

**ההנצחה בוצעה על ידי התאחדות עולי אמריקה וקנדה בישראל,
בסיוע קק"ל.**

יער אנשי אל על יער בן שמן על האנדרטה

כאן מונצחים אנשי חברת אל על, שנוסדה בשנת 1948 כחברת התעופה הלאומית של מדינת ישראל, ובני משפחותיהם אשר נפלו בכל מערכות ישראל.

היער הוא חלק מיער בן שמן, ובכניסה אליו שלט מתכת על מסלעה ובו שם המקום בעברית ובאנגלית. שביל מרוצף עובר לאורך היער וממנו ניתן להגיע אל חלקת המצבות הפזורות בין העצים, חלקה שלצידה מעמד ללפייד זיכרון. אלו הן כמה שורות של מצבות, כל מצבה בדמות כרית המצבה האחידה הקיימת בבתי קברות צבאיים. בראש כל מצבה לוח מתכת הנושא את שם הנופל ונסיבות נפילתו. ההנצחה ביוזמת החברה וקק"ל.

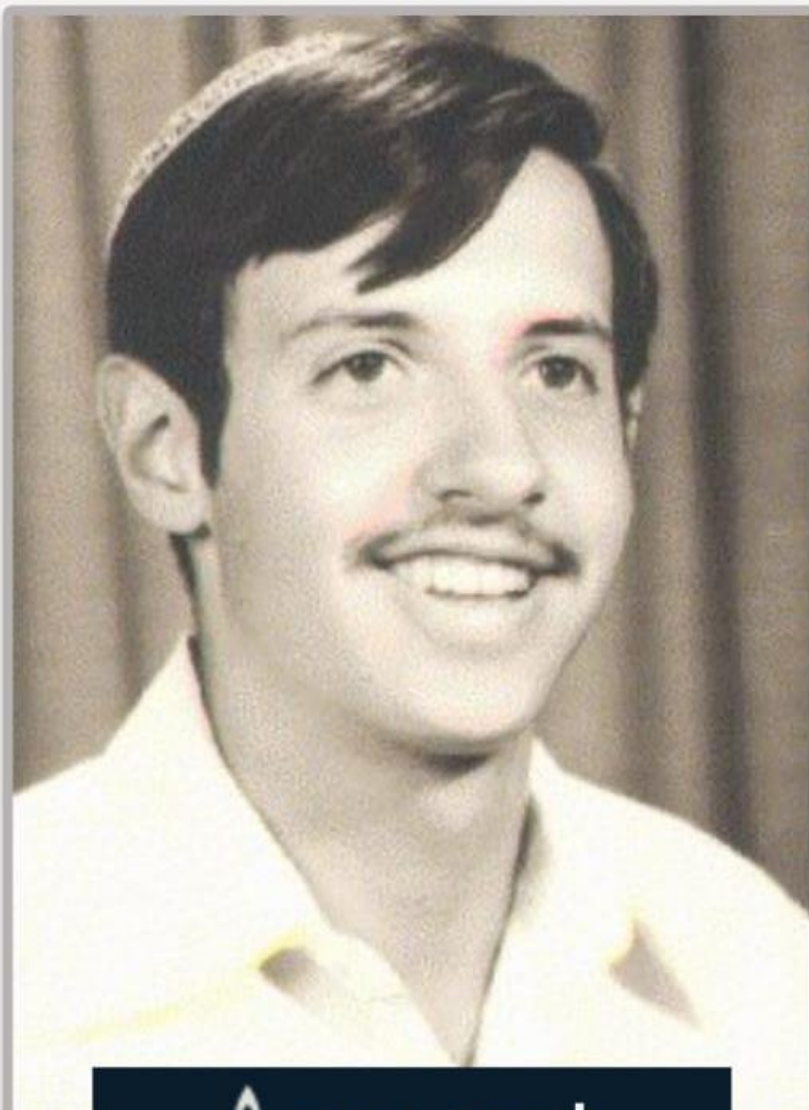

בני עקיבא

רב"ט אברהם חיים אבי גרינולד ז"ל

לחדר נרות

<http://bneiakiva.gal-ed.co.il/Web/He/WarsVictims/Page/Default.aspx?ID=4633>

מתוך האתר של בני עקיבא

בני עקיבא
בן 25 בנפלו

בן לאה-ינטה ואליעזר

נולד בירושלים

בח' באייר תשי"ז, 9/5/1957

התגורר במבשרת ציון

התגייס ב-23.7.1975

שרת בחיל השריון

יחידה: גד' 572, חט' 943

נפל בפעילות מבצעית

בי"ט בסיון תשמ"ב, 10/6/1982

במלחמת שלום הגליל

מקום נפילה: אגם קרעון

באזור לבנון

מקום קבורה: ירושלים - גבעת שאול

הותיר: אישה, אב, אם מאמצת, שני אחים ושלוש

אחיות

קורות חיים

אברהם חיים בן אליעזר ולאה ינטה. נולד בירושלים ביום ח' באייר תשי"ז (9.5.1957) האב, ניצול השואה, עלה מצ'כיה. בגיל חמש יצא אבי עם הוריו לארצות הברית, שם נתמנה אביו כמנהל מחלקת העליה של המזכירות היהודים. ארכיו ושנים ושהה

14 אנשים קרויים על שמו של אבי גרינוולד ז"ל, שנהרג במלחמת שלום הגליל והוא בן 25 שנה בלבד. אחת מהן, אביטל, נישאה לבנו עמיחי, שאותו לא הספיק להכיר. אשתו לביאה הייתה בחודשים הראשונים להיריונה כשהתבשרה על הבשורה המרה. השניים הכירו לראשונה בסניף בני-עקיבא ברמת אשכול בירושלים, נפגשו שוב במבשרת, נישאו והקימו את ביתם במקום, שהפך אחר-כך מקור של תמיכה ונחמה עבור האלמנה הצעירה. לביאה נישאה בשנית והקימה משפחה חדשה. עבורה, נישואי בנה לאביטל הם סגירת מעגל

לביאה (לבית סולטר) הייתה בתחילת שנות העשרים שלה, בחודשים הראשונים להיריונה הראשון, כשבעלה אברהם חיים (אבי) גרינוולד בן ה-25 נהרג במלחמת שלום הגליל. בין עשרה ימים לשבועיים נחשב אבי כנעדר. מאוחר יותר התברר שנהרג מיד, אך בשל הקושי לזהותו השתמשו במינוח של נעדר.

אבי נפל תוך שמירה על קרית שמונה. בדיוק באותה תקופה התכוונו בני הזוג לביאה ואבי לעלות ולהתגורר בקרית שמונה, והיא אפילו עזבה את מקום עבודתה כדי לעזור בהתיישבות בגליל.

לביאה פו דהיום גדלה ברמת חן, למדה בבי"ס יסודי הרא"ה והמשיכה בתיכון הרא"ה. הייתה חניכה ומדריכה פעילה בבני עקיבא. כשסיימה את לימודיה התיכוניים התגייסה לנח"ל הדתי ונשלחה להיות קומנדורית בסניף רמת-אשכול, שמואל הנביא בירושלים. שכר נת רמת אשכול הייתה בתחילת תהליך הקמתה ותושביה היו ברובם אמריקנים. לכן הוחזר לט ליצור מסגרת משותפת יחד עם ילדי שכונת שמואל הנביא, שהייתה שונה באופיה, והסניף נקרא "שונרא" (שמואל הנביא, רמת אשכול). החבורה שנוצרה הייתה מעין משפחה בעלת קשר חזק ויציב. בין הבחורים הפעילים בהקמת הסניף היה אבי-גרינוולד, תלמיד כיתה י"ב בישיבת "נתיב מאיר" בירושלים, שהתגורר בשכונת בקעה הירושלמית ועשה מדי שבת את כל הדרך הארוכה הזאת עד הסניף. שם לראשונה נפגשו השניים.

החברה היו מאוד תורניים וציונים, וחבורה מאוד מגובשת, שמתוכה יצאו 10 זוגות. בשנה השלישית התחילה לביאה ללמוד באוניברסיטה בבריאילן עבודה סוציאלית ושימשה במקביל קומנדורית בכפר שלם. בשנת לימודיה האחרונה כבר אילן התגוררה בבית סבתה בירושלים, מאחר שאת עבודתה המעשית כעו"ס עשתה בבי"ס "אלון". באר תה תקופה חזרה להיפגש עם אבי גרינוולד, שעמו הייתה כל הזמן בקשר. אבי למד בכר לל "מרץ" ביישוב מבשרת ירושלים במסגרת ההסדר בקרית ארבע. הפגישות הובילו לקשר של נישואין. מאחר שאבי היה צריך להמשיך ללמוד בכולל עוד תקופה מסוימת, החליטו בני הזוג להתגורר במבשרת. התוכנית הייתה להתגורר במקום במשך שנתיים עד סיום לימודיו של אבי, ולאחר מכן יעברו לקרית שמונה. לביאה קיבלה עבודה כעו"ס בישיבה התיכונית. לפני 22 שנה בי"ט בניסן עמדו לסיים את שהותם במקום. לביאה הייתה בתחילת היריון, אחרי שנה וחצי של נישואין. אחרי חודשיים של חלום וציפייה גדר

משפחת פז. אביחי, הקרוי על שמו של אביו, עומד באמצע. "כל המשפחה מתייצבת ביום הזיכרון בבית העלמין, כי אבי שייך לכולם"

לה לדעת מה ייוולד, נהרג אבי כשהיה בתוך טנק בשמירה על קרית שמונה. אבי היה יד ימינה של לביאה, ליווה אותה בעבודתה עם תלמידים מתקשים. תמיד היה מצליח להשיג כספים מכל מיני תורמים כדי לעזור לתלמידים. לאחר נפילתו הבינה לביאה שלא תוכל להישאר במקום עבודתה בלעדיו. תוך כרי השבעה נודע שיש עבודה פנויה במר כז הקליטה במבשרת. המשרה כללה 40 שעות בשבוע ובריעבר התברר שזה היה הפתרון הכי מתאים עבורה.

הסכמתה לחשוף את כאבה בראיון ל"הצופה" נבעה מתוך רצון לספר ולהודות על החסד העצום שעשו עמה אנשי מבשרת. החברה במקום ובמסגרת הכולל העמידה אותה על הרגליים מחדש. היא מודה להקב"ה שנתן לה את ההבנה איך לכלכל את המעשים לבנות ולהיבנות. גם האמונה שימשה עבורה מקור הגנה ותמיכה. כשהיא נשאלה על משפחתה, השיבה: "אנוד נו משפחה מאוד מורכבת. כל אחד מצוי בעולם אחר. אחד בעולם הבא ואחד בעולם הזה". היה חשוב לה לומר שהיא משפחה. והיא לא הייתה יכולה לומר זאת ללא התמיכה הגדולה של החברים, השכנים והרבנים.

לדוגמא, כשהייתה חוזרת הבייתה מהעבודה בשעה 4 אחה"צ חיכה לה אוכל חם שבושל בישיבה. ועוד נקבע שיעור קבוע לנשים אצלה בבית, ובכל מוצ"ש נערך "מלווה מלכה" בבי תה. על המבצע ניצח הלל אונסדורפר, מי שהיה בשבי המצרי ואח"כ שימש רבה של הישיבה בית רמון. במשך שנתיים נהגו כך. הנשים היו מגיעות לביתה מדי ערב עם צלחות של אוכל בתואנה שבאו לאכול איתה ארוחת ערב.

לפני פסח באו לעזור לה לנקות את הבית. העזרה ללא גבולות הזו ליוותה אותה עד שה רגישה שהיא יכולה לחזור לעצמאות. עצם העניין שהחברים באו לשיעור בביתה, והוציאו את ספריו של אבי מהארון, נתן לה תחושה של המשכיות. שלא הכל נגמר. ללביאה יש כמה מס רים שאותם היא מעוניינת להעביר הלאה, ואחד מהם הוא שמותר וצריך לקבל עזרה, כי לולא אותה הושטת יד, והרבה מעבר לזה, של אנשי הקהילה, לא הייתה יכולה להשתקם וברור לה שהייתה נותרת לבר.

חצי שנה אחרי נפילתו של אבי, סמוך לפסח, נולד הבן, שנקרא אביחי עקיבא (עקיבא ע"ש קידוש ה'). מאחר שאבי ולביאה היו מחוברים לסניף בנ"ע במבשרת, עשו ביום הולד" תו פרוכת, שכתוב עליה הפסוק "חסד לאברהם", ואף ספרייה תורנית הוקמה לזכרו ביישוב. כל עניין ההנצחה נותן לה כוח רב. הנצחה נוספת ובלתי רגילה לחלוטין היא קריאת שם על שמו לילדי חברים שהיה להם קשר אישי עמוק עם אבי. והיום ישנם 14 ילדים הקרויים על

אבי גרינוולד, הי"ד

שמו, בווריאציה כזו או אחרת. השמות ניתנו בשינויים קלים כדי שלא לתת שם של אדם שנהרג בצעירותו. עם השנים התברר עד כמה חלק מן הילדים מזדהים עם השם. באחד הפעמים נפגשו שלוש בנות שקרויות על שמו של אבי, ולא ידעו ששלושתן קרויות על שם אותו אדם, והי פתעתן הייתה רבה. יש 2 אביטל ו-1 אביה. רוב הילדים הם היום בסביבות 20-22. בשנים האחרונות חלקם מגיע לאזכרות, וזה מאוד מרגש. לביאה נתנה לזה ביטוי כשי חילקה לכל ילד הקרוי על שם אבי משניות. במפגש לוד כרו לפני שנתיים, במלאת 20 שנה לנפילתו, חילקה לביאה לכל ילד את השיר 'לכל איש יש שם' של המשורר ררת זלדה.

אחרי שנתיים נישאה לביאה לבעלה הנוכחי, ד"ר יעקב פז, רופא בכ"ח הרי"ה צופים בירושלים. לביאה היה חשוב

שגם בעלה יעקב יטעם מהאוירה המיוחדת של מבשרת ושל כולל מרץ, שהפך עבורה בית שני. המשפחה החדשה נשארה לגור במקום עוד ארבע שנים והשתלבה בצורה יוצאת מן הכלל.

"ב"ה שוכתי ביעקב, שידע לשלב את כל העולמות ביחד. לקבל את מה שיש ולהמשיך מכאן הלאה", אומרת לביאה. במבשרת נולדו להם שתי בנות, אחיות לאביחי, ואח"כ עברו ליישוב קדומים, שם נולדו להם עוד ארבעה ילדים. "הקשר במשפחה הוא מצוין, מציינת לביאה, "כל המשפחה מתייצבת ביום הזיכרון בבית העלמין, כי אבי שייך לכולם. הבנות וה בני מרגישים שהם קרובים שלו. וזהו יום הזיכרון שלהם המסמל את ארץ ישראל שלנו".

כל זמן שחיו במבשרת היה ד"ר פז הבעל של לביאה. וכ שהגיעו לקדומים הפכה היא להיות אשתו של ד"ר פז. היום עובד ד"ר פז כרופא הקהילה.

במסגרת עבודתה כעובדת סוציאלית, ולעתים אף בהתנדבות, מלווה לביאה כבר מספר שנים משפחות נפגעות טרור. היה לה קשר עם הרבה אלמנות שלוותה אותן עד שהשתקמו והקימו בית ומאותו מקום המשיכו בכוחות עצמן. כמו כן היא מנחת יהודים.

לביאה משתדלת שהסיפור של התקופה כשהיתה אלמנה יהיה סגור ביום יום. ואין זה אומר שלא זוכרים. השכול והמוות מלווים אותה בכל רגע, אבל היא אינה מרשה לעצמה לשקוע, כי יש משפחה, ילדים ועיסוקים שונים.

"פעם בשנה, כשמתקרב יום הזיכרון, נפתחת התיבה הסגורה ומתחברים לרגשות וקיים הרצון לספר", מודה לביאה.

השנה חוו את ההתחברות לזכרונות בחוויה מרגשת במיוחד, כשאביחי התחתן עם אביטל פוטש מקרית ארבע, בת של חברים טובים של לביאה ואבי ז"ל, כשהקשר למעשה נמשך לאורך כל השנים. אביטל היא אחת מאותם ארבי עה עשר ילדים הקרויים ע"ש אבי. אביטל ואביחי, הבעל והאישה, שניהם קרויים ע"ש אבי גרינוולד, דבר שהבי פיל ושילש את ההתרגשות. מבחיני תה של לביאה, זה סגירת מעגל.

"כשמתקרב יום הזיכרון נפתחת התיבה הסגורה ומתחברים לרגשות". לביאה פז

סוף דבר...

משפחת גרינוולד היקרה,
שמחנו ללמוד על יקירכם אבי דרכם, איזה אדם
מסור ואוהב היה.
איש משפחה מסור וחם.
אוהב הארץ והאדמה שנתן הכל למענה.
אנו לוקחים את מעשיו ומורשתו כנר לרגלנו ממה
שלמדנו עליו.
יהי רצון שאלבום זה יהווה לכם נחת ולו במעט.
בכבוד רב
ותודה על הזכות שזיכיתם אותנו.

עמית טל, שראל אבשרה, אופק גלעדי, איתי
וינקלר
עמ"ל לידי דיוויס

משפחת גרינוולד היקרה

**סיפורו של אבי נגע לליבי , גיליתי
ולמדתי בעצמי על אדם בעל ערכים
ומורשת אמיתי אשר גם לאחר מותו
ערכיו הושרשו בבנו אביחי ומשפחתו
שלא זכה להכיר ובמשפחה שבנתה
אשתו בשנית.**

**הייתה לי הזכות לעבוד על האלבום
לזכרו ללמוד עליו ועל פועלו ומורשתו
ששזורים ברגבי אדמתנו ובמסע שעם
ישראל עובר .**

תודה על הזכות

שיראל בן אהרון

המכללה האקדמית לחינוך

ע"ש דוד ילין

